

מוז: דיני ממונות בשלשה

קלד א מיי פ"ה מהל' סנהדרין הלכה א ופ"ו מהל' בית הבחירה הל' און:

קלה ב ג מיי פ"ה מהל' כל המקדש ה' יכ: קלו ד מיי פ"ה מהל' סנהדרין הלכה א סגמ עשין ז:

קלז ח מיי שם פ"ה הלכה ז:

קלח ז ח מיי פ"ד מהלכות ע"ז הלכה ז:

רבינו חננאל

המטר היורד מן השמים עד שמשימן לו אמת המים מבחרין אמר להם יפשוט ידיהם בגדוד מיד ויעצין באחיתופל בסנהדרין ונשאלין באורים ותומים דכרתיב ואתרי אחיתופל יהודיע הכהן בן בנינו ואביתר ושר צבא למלך יואב. אחיתופל זה יועץ שנא ועתא אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר וגוי יהודיע בן בנינו זה סנהדרין שנאמר ובנינו בן יהודיע על הכרתי ועל הפלתי כרתי ופלתי אלו אורים ותומים למה נקרא שמם כרתי שכורותין פלתי שמופלאין מעשיהן ואחר כך ושר צבא למלך יואב: אין מוסיפין על העיר ועל העורות אלא בב"ד של ע"א שנאמר ככל אשר אני מראה אותך את הבגית המשכן בן תעשה לדורות העורות כע"א כבית דין של משה אבל כלי הקודש עבודתן מקדשתן ואין צריכין הכלים לדורות משיחה: ירושלמי ככל אשר אני מראה אותך את הבגית המשכן בן תעשו לדורות. משה זה מלך וביאי. אהרן אלו אורים ותומים. אספיה לי שבעים איש מקניי ישראל זו סנהדרין שאל אביך יוגדך זקניך ויאמרו לך ונפודרש בשבועות פ"ב בגמרא אחד נכנס לעזרה כו': אין עושין מנודראות לשבטים אלא בב"ד של ע"א מגלן דכתיב ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אותם ראשים על העם ומשה במקום ע"א הנה קאי: ת"ל מניין שמעדיין שופטים על ישראל שנאמר שופטים תתן ומניין שמעדיין כך בכל עיר ועיר ת"ל בכל עיר. יהודה אמר אחד ממונה על כולן שנאמר תתן לך רשב"ג אומר לשבטיך ושפטו מצוה לשבט לדון את שבטו: ואין עושין עיר הנדחת אלא בע"א. מנא לן שנאמר והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגוי. איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר לשעריך: אין עושין עיר הנדחת בספר מקרבך ולא מן הספר: ולא שלש דכתיב באתח. אבל שתיים א) שלש עיירות מנודרות ואוקימנא לר' שמעון דרדיש טעמא דקרא כדבעינן למימר לקמן. ואסיקנא לר' יוחנן דתניא כוותיה. אין עושין סמוך לספר אפילו אחת בארץ ישראל אבל עושין שתיים כגון אחת בגליל ואחת ביהודה אבל שתיים בגליל ויהודה אבל שתיים עושין שמא ישמעו נכרים ויבואו ויחריבו את ארץ ישראל:

א) נראה שנחמלנו השורות ולרץ מיקון ועי' בגמ' וברמב"ם הלכות עכו"ם פ"ד ה"ד והשגות הראב"ד

ואחרי אחיתופל בוי'. ה"ג ר"ת והכי כתיבי קראי אחרי אחיתופל יהודיע בן צביהו ואביתר וגוי' יהודיע בן צביהו זה

סנהדרין וכן הוא אומר וצביהו בן יהודיע על הכרתי ועל הפלתי למה נקרא שמן כו' אציתר אלו אורים ומייתי ראהי דכי היכי דצביהו בן יהודיע היה ראש סנהדרין כמו כן היה יהודיע אציו כרתי ופלתי הס סנהדרין וק"ק דדצדרי הימים (א יא) דצתחלת מלכותו של דוד חשיצ צביהו בן יהודיע עם הגבורים של דוד המתחזקים עמו להמליכו והאי קרא לחיתופל צסוף ימיו של דוד צתחלת מלכים צימי שלמה וקחשיצ יהודיע ואיך יתכן שהיה אציו של צביהו וגם צסוף שמואל (ב גכ) מונה צביהו עם הגבורים ושמא שני צביהו בן יהודיע הוי אחד אציו של יהודיע ואחד צנו: **את הבגית המשכן** וגוי'. ומשה צמקוס ע"א הוי קאי תימה ל"ל וכן תעשו הא גצי סנהדרין ושצביטס אמרינן דצעי ע"א כדאשכחן צמשה דמוקי סנהדרלות והוא צמקוס ע"א קאי אע"ג דלא כתיב הסם וכן תעשו ועוד קשה דצפי קמא דשצעות (דף יז). תנן דאין מוסיפין על העיר ועל העורות אלא צמלך וציאל ושצביטס ואחד ופי' שם צקונטרס דיליף ממשה דהוי מלך וציאל וצמקוס שצעים ואחד ואם כן גצי סנהדרין דיליף ממשה דצעי שצעים ואחד מהאי טעמא נמי ניצעי מלך וציאל צהעמדת סנהדרלות ויש לומר דהכא מרצינן טפי משום דכתיב וכן תעשו משמע דאתא לרצוי כל הך ואל"ת וכלים נמי ניצעי שצעים ואחד וכ"ת הכמוצ תלאו צשירות דאין צריך אלא שירות הא משמע צסמוך דאי לאו אותם הוי אמינא דצעי משיחה ועצודה ואם כן השתא דכתיב אותם למעוטי משיחה ע"א מיהא לא ננעטע וי"ל דאתא אותם לגלוי דוכן תעשו לא קאי כללים ולא צעי לדורות דומיא דדשה:

שופטים אבא שבט ושבט. אם יש צעיר אחת מצ'

שצטיס עושין צ' סנהדרלות: **אחד ממונה על כולן**. פ"ה צ"ד הגדול שציצושלים ולא משמע הכי צספרי דצרישא דצרייתא צתר שופטים לכל ישראל קתני רצי יהודה אומר אחד ממונה על כולם קודם שהציר לכל שצט ושצט ולכל עיר ועיר וי"מ דאחד ממונה על כולן הוא הנשיא דקתני צמוספתא שהנשיא יושצ צאמנע ונראה לפרש דאחד ממונה על כולן הוא מופלא שצצ"ד א"צ צ"ד וצכל שופטיס ושופטיס היה שם מופלא כדלמר גצי זקן ממרא היה מחשצון סנהדרין מדקאמר צפ"ק דהוריות (דף ד:) אהיהא דתנן הורו בית דין וידע אחד מהם שטענו כו' או שלא היה מופלא שצצית דין שם פטור ומפרש צגמרא לפי שהיה להם שילמדו ואי היה מחשצון מאי אצירא מופלא אפילו אחד מן האחרים נמי כדלמר התם לעיל מנייהו) הכי קאמר

רחמנא אי אית לכולי סנהדרי הוי הוראה ואי לאו לא הוי הוראה ולפי זה אמאי היהא דהוריות כרצי יהודה והא' ז' דמתנן צפרק הנחנקין (נלקמן דף פו:) כי יפלא צמופלא שצצית דין הכמוצ מדצר הא לא הוי כשאר מופלא שצכל דוכתא דהתם לא אחי למעוטי אלא תלמיד כדפי' התם הקונטרס שצכל סנהדרי יש דין המראה חוץ מתלמיד לפי שאינו ראוי להוראה דמתנן התם (סג) תלמיד שהורה לעשות פטור מנאל חומרו קולו: **אחת או ב'.** פי' אחת צצ"ד אחד או צ' בשני צתי דינין ולמאי דצרי צנ' או צג' צ"ד אפילו עוצא' (צפעס אחת) אצירי צמקוס אחד או צצ' מקומות: **אחת** ו**לא** שצשה. ט' אין להקשות דלישמקן מאחת אונא דיענא מעריך צ' ולא שלשה דתפסת מועט תפסת:

פרק ראשון סנהדרין

צביהו בן יהודיע זה **סנהדרין**. שהיה מופלא שצצ"ד: **ואציתר אלו אורים ותומים** וכן הוא אומר וצביהו בן יהודיע על הכרתי ועל הפלתי. הוא למעלה מהם וקודם היה להם ומדמנך צקרא קמא אציתר צתר צביהו שמע מינה אציתר היינו כרתי ופלתי: וספרים דכתיב צהו **ואציתר על הכרסי** שיצוש

הוא שאין מקרא זה צכל הנציאים: **שכורסין**. חותמין דצרים צאמונות: **מאי קרא**. דכנור תלוי על מעטו של דוד ומקילו לדוד משנתו דכתיב אעירה השחר אני מעורר השחר ולא כשאר מלכים שהשחר קודם ומעוררן: **כן פעשו לדורום**. מה משכן על פי משה והוא צמקוס סנהדרי גדולה אף לדורות על פי סנהדרי גדולה: **מינן**. כלים שעשו אחרי כן עבודתן מחנתמן משעה שמתחנכים צעודה מתקדשין: **אוסס**. מיעוטא הוא(י) **אשר ישרפו**. להציל משמע לדורות האדם נתנו צשירות מדכתיב (צמדצד ד) כל כלי השרת אשר ישרתו: ה"ג אי לאו אוסס הוה **אמינא** לדורום צמשיחה ועצצודה דהא **כתיב** וכן **פעשו**: דאוקי **סנהדרלות**. צעצת יתרו ומשה היה שופט ודיין על פי הדבור ושקול סנהדרי גדולה צצירושלים: **שוערים**. גולצירים חוצצין צמקלות ע"פ השופטים לכל מי שאינו שומע: **אחד ממונה על כולן**. זו סנהדרי גדולה: **מלוה שצצט לדון אם שצנו**. ולא ילכו צני שצט זה לצ"ד של שצט אחר: **לשעריך**. לצ"ד שצכל עיר ועיר: **צצ"ד אחד**. כל זמן שסנהדרי זו קיימא צכל מתו אלו ונתמנו אחרים עושין: **צמקוס אחד**. כגון צגליל או ציהודה: **רש"י**. דריש טעמא דקרא צהמקצל (צ"מ קטו:). עמך

תנו רבנן ה'מניין שמעמידין שופטים לישראל תלמוד לומר *שופטים תתן שוטרים לישראל לומר שוטרים תתן שופטים לכל שבט ושבט מניין תלמוד לומר שופטים לשבטיך שוטרים לכל שבט ושבט מניין ת"ל שוטרים לשבטיך שופטים לכל עיר ועיר מניין ת"ל שופטים [א] לשעריך שוטרים לכל עיר ועיר מניין ת"ל שוטרים לשעריך רבי יהודה אומר אחד ממונה על כולן שנאמר תתן לך ר'רשב"ג אומר לשבטיך ושפטו מצוה בשבט לדון את שבטו: ואין עושין עיר הנדחת: מנה"מ א) אמר ר' חייא בר יוסף אמר רבי אושעיא דאמר קרא ו'הוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא איש ואשה אתה מוציא לשעריך ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך: אין עושין עיר הנדחת בספר: מ"ט^[10] מקרבך אמר רחמנא ולא מן הספר: ולא שלש (עיר הנדחת): דכתיב אחת אבל עושין אחת או שתיים דכתיב^[11] עריך תנו רבנן אחת י'אחת ולא שלש אתה אומר אחת ולא שלש או אינו אלא אחת ולא שתיים כשהוא אומר עריך הרי שתיים אמור הא מה אני מקיים אחת אחת ולא שלש זימנין אמר רב יב"ד אחד הוא דאין עושין הא בשנים ושלושה בתי דינין עושין וזימנין אמר רב אפילו בשנים ושלושה בתי דינין לעולם אין עושין מ"ט דרב משום קרחה אמר ר"ל לא שנו אלא במקום אחד י'אבל בשנים ושלושה מקומות עושין רבי יוחנן אמר אין עושין משום קרחה תניא כוותיה דר"י י'אין עושין שלש עיירות מנודרות בארץ ישראל אבל עושין אותם שתיים כגון אחת ביהודה ואחת בגליל אבל שתיים ביהודה ושתיים בגליל אין עושין וסמוכה לספר אפילו אחת אין עושין מאי טעמא ש'שמא ישמעון נכרים ויחריבו את ארץ ישראל ותיפוק לי י'דמקרבך אמר רחמנא ולא מן הספר רבי שמעון היא דדריש טעמא י'דקרא: סנהדרי גדולה היתה: מ"ט דרבנן דאמרי ומשה על גביהן אמר קרא^[12] והתציבו שם עמך

ומת: דברים ז' ה' 10. י'אצאו אנשים בני בליעל מקרבך ויחידיו את ישיבי עירם לאמור נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידענתם: דברים יג יד 11. כי תשמעו באתח עריך אשר יי' אליהוך נתן לך לשבת שם לאמור: דברים יג יג 12. ויאמר יי' אל משה אסף לי שבעים איש מקניי ישראל אשר ידעת כי הם זקני וקני' העם ויטרינו וילקחת אתם אל אהל מועד ויחציצבו שם עקרי: במדבר יא טז

מסורת הש"ם

א) גיכס' העריך ערך אחר אי' ואחרי אחיתופל יהודיע בן צביהו ואביתר ושר צבא למלך יואב אחיתופל זה יועץ וכן הוא אומר ועלת אחיתופל וגוי' יהודיע בן צביהו זה סנהדרין וכן צאציו הוא אחר וצביהו בן יהודיע על הכרתי ועל הפלתי שהיה צביהו ממונה עליהן וצנו עומד צמקומו ולמה נקראו סנהדרין כרתי ופלתי וכו', צ' שצעות טו. יומא צי:, א) [לעיל יג:], ד) [מוספין ספיצג, א) [ערי צמעצצ"ד ולקמן קיב. ע"ש, ו) [לקמן קיח:], א) [מוספין פ"יד קיח:], א) [לקמן קיח:], ע"ש, א) [לקמן קיח:], ו) [קדושין סח: וש"נ, י') [נוי' מוסי' סוכה נח:], ו) [לעיל יג:], ס) [דף ג:], ז) [לעיל דמנא], ח) רש"ל מיי' ויע' רש"א, ט) [לעיל איהא להקשות עי' רש"א והטו"ט צמשה ד"ה ולא שלשה וכו' העתיק דברי מוסי' אית' להקשות ללשמות כו'],

הגהות הב"ח

א) גמ' צנתי המשכן ואת הבגית כל כלייו וכן מעשו לדורות: (ג) רש"י ד"ה אחס מיעוטא וכו'. ר"צ עיין צפ"צ דשצעות דף ט"ו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' לשעריך וכן להלן לשעריך נמקן ר"צ ל"ל צכל שעריך:

מוסף רש"י

הובא בסוף התפסת.

תורה אור השלם

- ואחרי אֲחִיתוּפֵל יְהוּדִיעַ בֶּן צַבִּיהוּ וְאַבְיתָר וְשֵׂר צָבָא לְמֶלֶךְ יוֹאָב: דברי הימים א כו לד
- וַעֲצָת אֲחִיתוּפֵל אֲשֶׁר יָעָץ בְּיָמֵינוּ הָיָה כַּאֲשֶׁר יִשְׁאֵל אִישׁ בְּדָבָר הָאֱלֹהִים בֶּן כָּל עֲצַת אֲחִיתוּפֵל גַּם לְדָוִד גַּם לְאַבְשֶׁלִּים:שמואל ב טו כג
- וַיֹּאבֵד אֵל כָּל הָעָבָא יִשְׂרָאֵל וּבְנֵיהֶן בֶּן יְהוּדִיעַ עַל הַכְּרִיתִי וְעַל הַפְּלִיתִי: שמואל ב כ כג
- עֲרֵה כְבוֹד עֲרֵה הַגָּבֹל וּכְבוֹד אֲעִידָה שָׁחַר: תהילים נז ט
- כָּכָל אֲשֶׁר אָני מְרַאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִינֵי הַמִּשְׁשָׁן וְאֵת תְּבִינֵי כָּל כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂה: שמות כה ט
- וַיְהִי בַיּוֹם כִּלּוֹת מִשֶּׁה לְהִקָּים אֵת הַמִּשְׁשָׁן וַיִּמְשְׁוּ אוֹתוֹ וַיִּקְדְּשׁ אוֹתוֹ וְאֵת כָּל כְּלָיו וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת כָּל כְּלָיו וַיִּמְשְׁוּם וַיִּקְדְּשׁ אֹתָם: במדבר ו א
- וַיִּלְחָצוּ אֵת כָּל כְּלֵי הַשֵּׁרֶת אֲשֶׁר יִשְׁתְּרוּ בָּם בַּקֹּדֶשׁ וַתִּתְּנוּ אֵל בָּגֹד תְּכֵלֶת וְכֹסֶף אוֹתָם בְּמִכְסֵיהֶם עוֹר תַּחֲשׁ וַתִּתְּנוּ עַל הַמּוֹט: במדבר ד יב
- שָׁפְטִים וַיִּשְׁטְרוּם תִּתֵּן לָךְ בָּבֶל שַׁעֲרֵךְ אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְשִׁבְטֶיךָ וַיִּשְׁפּוּ אֵת הָעָם מִשִּׁפְט וַיְבָרִים טו יח
- וַתִּרְצָצָת אֵת הָאִשָּׁה הַהוּא או אֵת הָאִשָּׁה הַהוּא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֵת הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה אֵל שַׁעֲרֵיךָ אֵת הָאִשָּׁה זֶאת הָאִשָּׁה וְסָקַלְתָם בְּאֲבָנִים

^[1] ומת: דברים ז' ה' 10. י'אצאו אנשים בני בליעל מקרבך ויחידיו את ישיבי עירם לאמור נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידענתם: דברים יג יד 11. כי תשמעו באתח עריך אשר יי' אליהוך נתן לך לשבת שם לאמור: דברים יג יג 12. ויאמר יי' אל משה אסף לי שבעים איש מקניי ישראל אשר ידעת כי הם זקני וקני' העם ויטרינו וילקחת אתם אל אהל מועד ויחציצבו שם עקרי: במדבר יא טז